

13. Юнусов Ш. Идеино-художественные особенности крымскотатарской поэзии 20-х годов / Ш. Юнусов // Культура народов Причерноморья. – 1997. – № 2. – С. 236–243.
14. Battal Taymas A. Kırmılı Bekir Çobazade'nin şiirleri. // Таймас Баттал А. // Стихи крымчанина Бекира Чобан-заде. // Türkiyat mecmuası. Cild 12. 1955. İstanbul üniversitesi Türkiyat Enstitüsü tarafından çıkarılır. İstanbul, Osman Yalçın Matbaası, 1955. – S. 23–44
15. Kırımli Bekir Sidki Çobanzade: dilticiliği ve edebiyat araştırmacılığı / K. Acar. – Ankara: Türk Dil Kurumu. – 2001. – 518 s.
16. Kırımli filolog ve şair Bekir Çobanzade: Hayatı ve eserleri. – İstanbul, 1967
17. Kırımli türk sair ve bilgini Bekir Sidki Coban-zade. – İstanbul, 1999.

Стаття надійшла до редакції 31 січня 2013 року

УДК 378.147:37.091.26

*Наталія Юрійчук
(м. Переяслав-Хмельницький)*

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕСТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ КОНТРОЛЮ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

У статті висвітлено і проаналізовано вимоги до тестів та тестування, основні критерії, які висувають різні науковці щодо їх конструювання. Робиться аналіз, узагальнення і осмислення досвіду використання тестування як однієї з сучасних форм контролю знань, умінь і навичок студентів вищих навчальних закладів, що дає змогу викладачеві вносити корективи в методіку викладання тієї чи іншої дисципліни, акцентувати увагу на найважливіших моментах.

***Ключові слова:** тестові технології, контроль знань, професійна компетентність.*

В статье описано и проанализировано требования к тестам и тестированию, главные критерии, которые выдвигают разные ученые к их конструированию. Делается анализ, обобщение опыта использования тестирования как одной из современных форм контроля знаний, умений и навыков студентов высших учебных заведений, что дает возможность преподавателю вносить коррективы в методику преподавания той или другой дисциплины, акцентировать внимание на трудных моментах.

Ключевые слова: *тестовые технологии, контроль знаний, профессиональная компетентность.*

The requirements for tests and testing, the main criteria that different scientists propose for their construction were described and analyzed in the article. Done the analysis, summarizing the experience of testing as a contemporary form of control of knowledge, skills and abilities of university students, which allows the teacher to make adjustments in the methodology of teaching this or that discipline, to focus on the difficult moments.

Key words: *test technology, control of knowledge, professional competence.*

Впровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтується на нових підходах щодо подання та засвоєння знань, потребує нових, сучасних методів контролю та оцінювання знань студентів вищих навчальних закладів. Пошук досконалих методів контролю рівня професійної підготовки студентів на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій набуває надзвичайної актуальності.

Порівняльний аналіз методів контролю та оцінювання знань, що використовуються у сучасній педагогіці: усного опитування, письмової роботи, інтерв'ю та тестування, свідчить про те, що останній метод, більш ніж інші, відповідає критеріям якості при визначенні рівня теоретичних знань, умінь і навичок студентів у сфері їх майбутньої професійної діяльності.

У межах вивчення різних форм контролю досягнуто значних результатів. Аналіз літератури показує, що в педагогічній та методичній науці робиться багато спроб щодо вирішення проблеми організації контролю і оцінки якості знань. Так, вченими були визначені зміст і завдання контролю, зокрема тестового, його функції у процесі навчання; створена класифікація контрольних завдань, сформульовані основні вимоги до їх розробки, самої процедури адміністрування контролю; проаналізовані та описані

особливості організації контролю різних видів мовленнєвої діяльності; розглянуто специфіку контролю у вищих навчальних закладах (В.Л. Банкевич, М.С. Бернштейн, М.Є. Брейгіна, Ж.В. Вітковська, М.І. Володін, В.О. Гордієнко, Г.В. Іванова, В.О.Кокота, Н.І. Красюк, О.А. Куніна, Л.В. Лисенко, О.О. Леонт'єв, О.Г. Поляков, В.Л. Рись, М.В. Розенкранц, Р. Сельг, І. Соттер, О.Л. Товма, С.К. Фоломкіна, І.О. Цатурова, М.С. Штульман).

Від розмаїття підходів до системи контролю знань постає багато запитань, бо широке використання тестових технологій – це дійсно інша культура освітнього процесу. Ця культура передбачає специфічну грамотність та компетентність у відповідних питаннях психології, педагогіки, методики.

Метою даної розвідки є висвітлення і аналіз вимог до тестів та тестування, основних критеріїв, які висувають різні науковці щодо конструювання тестів. Нами робиться аналіз, узагальнення і осмислення досвіду використання тестування як однієї з сучасних форм контролю знань, умінь і навичок студентів вищих навчальних закладів.

Опрацювання науково-методичної літератури з питань контролю знань показало, що традиційні методи страждають інформаційною однозначністю, відсутністю об'єктивних вимірювальних показників, якісною однобічністю і суб'єктивним впливом на результат контролю. До того ж, традиційний контроль знань вимагає багато аудиторного часу, якого на сьогодні не мають викладачі вузів у зв'язку з ущільненням навчального процесу, скороченням кількості годин та застосуванням інтегрованої технології. Тому виникає необхідність у модифікації вже відомих форм та застосуванні нових.

Тестування можна використовувати з метою постійного тренування у конструюванні й доречному використанні базових одиниць курсу, а також як одну з форм контролю засвоєння навчального матеріалу студентами. Це дає змогу викладачеві побачити, які аспекти навчального матеріалу студенти засвоїли недостатньо, вносити корективи в методику викладання курсу, акцентувати увагу на найважчих моментах.

Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світову педагогічну практику. В Україні цей процес також набуває сил: розвиваються наші уявлення про призначення та педагогічні можливості тестів, форми тестів, формати запитань, методи обробки результатів тестування та їх інтерпретації, питання специфікації тестів, їх підготовки, апробації, нормування, технології проведення тестування у вищих навчальних закладах.

Тестування, порівняно з іншими формами контролю знань має свої переваги в тому, що дає змогу досить швидко опрацювати значний обсяг матеріалу, зменшує, порівняно з традиційним опитуванням, затрати часу на 50%, дає можливість ефективного впровадження модульного навчання і системи рейтингового контролю, підвищує об'єктивність оцінювання знань, контролює не тільки велику кількість теоретичних питань, але й практичні навички, є стимулюючим чинником, оскільки студенти вивчають саме те, що оцінюється.

Відомо, що лише правильно складений тест може повністю відповідати сучасним цілям навчання та освіти. Багато викладачів мають певні труднощі в розробці таких тестів та правильному їх методичному застосуванні, дехто з них працює за авторськими, власноруч розробленими тестами, маючи про тестові методики досить поверхові знання.

Класичним у педагогіці є визначення К. Інгекампа: «Тестування – це метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови чи результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та валідності вимірів, повинен пройти обробку й інтерпретацію й бути прийнятним для застосування в педагогічній практиці [5, с. 255]».

Тестування – це науково обґрунтований процес вимірювання (за допомогою тестів) якості успішності студентів.

Дидактичний тест – це система завдань специфічної форми і певного змісту, яка дає змогу якісно оцінити структуру й виміряти рівень засвоєння знань та сформованості вмінь і навичок студентів з тієї чи іншої дисципліни. Дидактичні тести розрізняють за багатьма ознаками. Так, наприклад, виділяють тести

стандартизовані (їх розробляють фахівці в спеціалізованих установах). Вони придатні для проведення цілої серії повторних вимірювань у великих навчальних групах (наприклад, у великих групах студентів на курсі, на факультеті тощо). Виділяють також тести нестандартизовані – неформальні, розроблені самими викладачами для кожної конкретної навчальної ситуації.

За характером дій, необхідних для виконання запропонованих у тесті завдань, дидактичні тести розподіляють на пізнавальні і психомоторні. Пізнавальні тести потребують, щоб студент, вирішуючи тестові завдання, використовував знання й інтелектуальні вміння. Для оцінки цих відповідей часто використовується бінарна система, яка розрізняє тільки два види відповідей – правильні й неправильні. Психомоторні тести містять завдання, які вимагають від студента використання вмінь і навичок переважно репродуктивного характеру.

За різноманітністю цілей розрізняють також тести готовності до навчання та тести результатів навчання. Тести готовності до навчання призначено для прогнозування якості навчання в майбутньому. Вони використовуються під час вступу до навчального закладу, перед початком вивчення предмета, розділу, теми тощо. Завдання такого тесту базуються на основних знаннях і навичках з відповідної галузі науки, потрібних для подальшого навчання. Тести результатів навчання орієнтовано на встановлення безпосередніх результатів навчання. Вони застосовуються для виявлення якості вивчення матеріалу відповідного предмета або його частини.

Для реалізації функцій вимірювання якості знань тест має містити достатню кількість тестових завдань.

Завдання є основним елементом кожного дидактичного тесту. За способом виконання завдань тести поділяють на:

- закриті (із запропонованою відповіддю, з вимушеною відповіддю), коли студентові пропонуються на вибір декілька відповідей, з яких одна або кілька правильні;
- відкриті, що потребують детальної або короткої відповіді, яку студент висловлює довільно й самостійно.

Тести закритої форми охоплюють цілий ряд завдань:

дихотомічні, з вибором відповіді, завдання на приєднання або впорядкування. Дихотомічне завдання містить твердження або запитання, на яке потрібно відповісти «так» чи «ні». Недоліком дихотомічних завдань є досить висока ймовірність угадування правильної відповіді.

Завдання з вибором відповіді складаються з так званої основи й комплексу запропонованих відповідей. Основа містить запитання, неповне твердження чи короткий текст з інформацією, важливою для запитання. У комплексі пропозицій одна або кілька відповідей правильні, інші хоч і правдоподібні, але помилкові.

Завдання на приєднання розробляються за принципом встановлення відповідності їхніх частин. Завдання включає інструкцію і дві або більше сукупності понять, слів, фраз, формул, знаків тощо. До кожного елемента першої групи студент повинен приєднати один з елементів другої групи у такий спосіб, щоб установлена відповідність правильно відображала їхній взаємозв'язок.

Завдання на впорядкування містять інструкцію та групу понять в довільному порядку. Студент повинен розмістити ці поняття у послідовності відповідно до вимог інструкції, наприклад, за хронологією, за величиною, за важливістю тощо.

У відкритих тестах з короткою відповіддю студент повинен вписати її у відповідний рядок. Правильною може бути словесна або несловесна відповідь (літера, число, символ, умовний знак тощо).

У випадку використання відкритих завдань із детальною відповіддю часто оцінюється не тільки результат, а й хід вирішення завдання. Детальною відповіддю можуть бути міркування, опис, детальний розрахунок, обґрунтування, розв'язання проблеми тощо. Іноді в оцінюванні таких відповідей враховується їхня оригінальність.

Передбачено декілька видів тестового контролю знань. Поточний, що проводиться на семінарських, лабораторних, практичних заняттях, з метою перевірки рівня знань, умінь і навичок студентів. Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів,

тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання полягає у тому, щоб сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вживання педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання. Якщо поточний контроль проводимо лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю, від студентів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу. Підсумковий контроль здійснюється на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні навчання або окремих його закінчених етапах. Цей контроль включає семестровий залік чи іспит, з охопленням усього переліку питань теоретичної, практичної та самостійної підготовки студентів.

Перевірка знань, умінь і навичок потребує попередньої підготовки студентів до такої форми контролю.

Існують певні вимоги до тестового контролю: надійність, ефективність, складність тощо.

Надійність – це міра стійкості результатів, що впливає на точність, з якою можна виміряти ту чи іншу конкретну ознаку. Під надійністю контрольного завдання розуміють ступінь точності, з якою може бути визначено наскільки можна довіряти результатам даного тесту.

Ефективним можна назвати тест, який краще, ніж інші тести, вимірює знання студентів потрібного рівня підготовки, із меншим числом завдань, якісніше, швидше, точніше.

Складність завдання тесту – це характеристика завдання тесту, що відображає статистичний рівень розв'язуваності в даній вибірці стандартизації. Показником складності тестового завдання є частка випробуваних вибірки, що розв'язали або не розв'язали дане завдання. Наприклад, якщо лише 20% випробуваних виконали завдання, його можна вважати складним для даної вибірки, якщо 80% – легким [3, с. 230].

Підбір завдань за показниками складності важливий для успішного використання тестів. Так при підборі надто складних тестових завдань надійність тесту різко зменшується. Надто прості тестові завдання призведуть до одноманітності і неефективності.

Як бачимо, мета тестування полягає у визначенні якості результатів успішності. Варто зазначити, що всі вище названі критерії спрямовані на єдину загальну вимогу: тест повинен давати якнайточнішу інформацію про досліджуване явище.

Слід зазначити, що тестування, як і інші форми контролю, крім переваг, має свої недоліки. До недоліків відносимо той факт, що тестові завдання дають уже готові варіанти відповідей, а це, в свою чергу, перешкоджає студентові розвивати вміння правильно формулювати власну думку, розвиватися і зростати гармонійно. Важливо пам'ятати, що не всі студенти здатні до швидкого реагування в умовах стресу, яким є кожен контрольний захід. Тому перевірку засобами тестового контролю потрібно поєднувати з іншими формами, оскільки вона не замінює, а тільки доповнює їх.

Тестування може бути письмове або комп'ютерне. Письмове тестування не потребує багато аудиторного часу, економія якого викликана постійним зменшенням кількості годин на вивчення української мови. А кількість годин для самостійної роботи зростає, що потребує контролю цієї роботи. Звичайно, комп'ютерне тестування має переваги, воно дозволяє студенту миттєво отримувати оцінку, звернутися до тестування самостійно без присутності викладача. До того ж, при такому оцінюванні відсутній суб'єктивізм. Сучасний рівень інформаційних систем та технологій дозволяє створити такі програмні засоби, які можна використовувати для контролю знань студента з усіх предметів, що вивчаються протягом семестру.

Отже, дидактичний потенціал тестових методик може бути реалізованим лише при дотриманні певних умов та вимог, серед яких визначальною є професійна готовність педагога до використання тестових технологій як засобу контролю професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Тести є незамінними для перевірки засвоєння теоретичних та практичних матеріалів. Саме тому посилення уваги до проблеми контролю знань, умінь та навичок викликане не тільки бажанням визначити ступінь підготовленості студентів, рівень якості викладання, але і потребою удосконалити всю систему навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. / І. М. Дичківська. – К. – 2004. – С. 52–58.
2. Інноваційні технології навчання методики української мови у вищих навчальних закладах та середніх освітніх закладах : навчально-методичний посібник / [Потапенко О. І., Потапенко Г. І., Кожуховська Л. П. та ін.]. – К. : [б. в.] – 2006. – 142 с.
3. Клайн Пол. Справочное руководство по конструированию тестов / Пол Клайн ; [перевод Е. П. Савченко]. – М. : ПАН Лтд., 1994. – 283 с.
4. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс : навчально-методичний посібник / [Потапенко О. І., Потапенко Г. І., Кожуховська Л. П. та ін.]. – К. : [б. в.] – 2006. – 356 с.
5. Педагогическая диагностика / под ред. К. Ингенкампа ; [перевод с нем.]. – М. : [б. и.] – 1991. – 525 с.

Стаття надійшла до редакції 29 січня 2013 року